

סימן קצה

אכילה באותו שולחן

רמב"ם לא אסר כלל על שולחן אחד כי אם מקערה אחת.

רא"ש כתב דהאידנא שכל בני הבית אוכלים על שולחן אחד גדול אינו דרך חיבה, ויש שעושים היכר ביניהם.

רבינו ירוחם כתב שיש מתירים שתשנה היא ולא תשב במקומה.

ראב"ד, רמב"ן, רשב"א: לא יאכל עמה על השולחן אא"כ יש שום שינוי שיהיה שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם או קנקן, או שיאכל כל אחד במפה שלו.
[וראיה ממשנה בשבת יא. לא יאכל הזב עם הזבה]
וכ"פ שו"ע ג

רמ"א: וי"א הא דצריכין הפסק בין קערה שלו לקערה שלה היינו דוקא כשאינן אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה, אבל אם אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה סגי אם אוכלת בקערה בפני עצמה, וא"צ היכר אחר, וכן נוהגין.

הב"ח כתב דאף לסברא זו אינה אלא כשגם בני הבית אוכלים עמהם על שולחן אחד ביחד.

אכילה על שולחן אחד כשיש עוד אחרים עמהם:

רשב"א: אפילו אם יושבים אנשים אחרים בין הבעל לאשה אסור להם לאכול ללא היכר על השולחן.

רא"ה: אם יש מי שמפסיק ביניהם סגי ואין צריכים היכר נוסף (וסגי אף בקטן) – **וכך נהגו להלכה**.

מהר"י קשטרו: אם יש בני אדם היושבים עמהם בשולחן אפילו אינם יושבים ביניהם סגי ואין צריכים היכר נוסף.

באג"מ היקל בשעת הדחק כשיש מסובים נוספים העלולים להרגיש בהיכר הנעשה ביניהם לסמוך על מהר"י קשטרו.

[עי"פ מראה כהן עמ' סח]

אכילת ושתיית שיורי מאכל ושתייה של אשתו נדה

סמ"ק, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, רבינו ירוחם ועוד : מותרים לשתות ולאכול זה אחר זה באותו כלי, מאחר שהם רגילים בכך ואין זה נקרא שאוכל ושותה עמה ממש.

הגה"מ בשם רא"ם, מרדכי : אסור לו לשתות משיורי שתייה שלה, והמקור כדמשמע גבי עובדא דתנא דבי אליהו (שבת י"ג) דאמרה אכל עמי ושתי עמי וכו' ועל כל דבריה השיב לה איהו ברוך המקום שהרגו משמע שעל כל אלה נענש דאל"כ למה הזכיר אותו בגמ'. וכ"ז שלא ישתה הוא אחריה, אבל אם שתה הוא תחילה היא מותרת לשתות אחריו דלא יאכל הזב עם הזבה תנן (שם בשבת י"א). וה"ה לא ישתה אבל לא תאכל ולא תשתה לא תנן, והטעם כתב בב"י דהוא יבוא ליתן ליבו עליה ויבוא לידי הרגל עבירה אבל היא לא מרגלא ליה לעבירה.

וכ"פ שו"ע ד

ושיטת הב"י דכל זה בשיורי כוס, אבל בשיורי מאכל מותר [דבשלמא שתייה א"א בענין אחר כי אם בזה אחר זה משא"כ באכילה דאפשר לאכול שניהם בב"א מן הקערה משו"ה בזא"ז ליכא משום הרגל דבר, ועוד דבשתייה מראה חבה כשהוא שותה אחריה דאינש דעלמא אין דרך לשתות משיורי כוס ששתה חבירו משא"כ באכילה – סד"ט, ועוד דידוע דההתקרבות בנוהג העולם בשתיית ולא באכילות – ערוה"ש]. (וכ"מ מסתימת לשון השו"ע שכך פסק)

והדרכ"מ כתב בשם קונטרס דה"ה באכילה דאסור לו לאכול משיורי מאכל שלה (דעל כולם אמר אליהו ברוך המקום וכו'). וכ"פ רמ"א ג בשם "יש אומרים"

שו"ע ד : לא ישתה משיורי כוס ששתתה היא [ש"ך : אע"פ שחזרו ומלאוהו... אבל אם שתתה היא כל הכוס ומלאוהו נראה דמותר]. **רמ"א :** אם לא שמפסיק אדם אחר ביניהם, או שהורק מכוס זה לכוס אחר אפילו הוחזר לראשון.

רמ"א :

- ואם שתתה והוא אינו יודע ורוצה לשתות מכוס שלה אינה צריכה להגיד לו שלא ישתה.
- והיא מותרת לשתות מכוס ששתה הוא.
- ואם שתתה מכוס והלכה לה יש אומרים שמותר לו לשתות המותר דמאחר שכבר הלכה אין כאן חבה. **פת"ש :** אם באתה באמצע מותר לגמור, וכן בפרסה נדה באמצע אכילה מותר לגמור.

רמ"א ג :

יש אומרים שאסור לו לאכול משיורי מאכל שלה כמו שאסור לשתות משיורי כוס שלה.

שינה וישיבה על מיטת אשתו נדה

שינה על מיטת אשתו נדה:

רשב"א בשם רב האי גאון: אסור לישן על מטתה אפילו אינה עמו במטה מפני הרגל עבירה (והוא מסברא, דאפילו להציע מטתו בפניו אסור משום הרגל עבירה כ"ש לשכב על מטתה ממש שיש הרגל יותר). וכ"מ בפשטות מפסק שו"ע ה

ישיבה על מיטת אשתו נדה:

טור, ב"י: ה"ה דאסור לישב על מטתה, דבישיבה נמי איכא הרהור ויבוא לידי הרגל עבירה. וכ"פ שו"ע ה, והט"ז

שו"ע ה: לא ישב במטה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה. פת"ש: ונראה פשוט דאם אינה בעיר כלל - מותר.

ב"ח: יש ט"ס בטור, ודוקא לישן כשפושט בגדיו הוא דאסור, אבל ישיבה בעלמא כשהוא לבוש בגדיו אין בו איסור שלא בפניה. והובא בש"ך

בש"ך כתב בשם הב"ח שבישיבה אין איסור אפילו בפניה, אך בב"ח שלפנינו לא כתב להתיר אלא דוקא שלא בפניה.

שינה וישיבה של אשתו נדה על מיטתו:

ט"ז: כ"ש הוא שהיא לא תישן במטה שלו דיש טפי הרהור בשכבה ובקומה [פת"ש: והיינו דוקא בפניו, אבל שלא בפניו מותר], אבל ישיבה בעלמא מותר לה על מטה שלו דהיא לא מרגלא ליה.

תנה"ש: מדברי הפוסקים משמע שהיא מותרת אפילו לשכב ולישן על מטה שלו, משום דהיא לא מרגלא, כדלעיל לענין שתיה.

מזיגת הכוס, הצעת המטה, הרחצת פניו וכו'

כתובות טא. – כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו. וכ"פ שו"ע י-יב
 והצעת המטה - אמר רבא לא אמרן אלא בפניו אבל שלא בפניו לית לן בה.
 ומזיגת הכוס - שמואל מחלפא ליה דביתהו בידא דשמאלא אביי מנחא ליה אפומא דכובא.

ב"י: נראה דמזיגת הכוס **שלא בפניו שרי** כדאמרין גבי הצעת המטה ולרבותא נקטו בגמ' שלא בפניו גבי הצעת המטה דהוי חיבה טובא ואפ"ה שרי וכ"ש דמזיגת הכוס שרי, ועוד דלא גרע שלא בפניו מע"י שינוי דשרי אפילו בפניו. וכ"פ רמ"א י

הב"ח סובר דאע"פ שהמזיגה שלא בפניו, אם מניחה על השולחן בפניו – אסור. **הש"ך** חולק וסובר דשלא בפניו אין איסור כלל.

דינים נוספים במזיגת הכוס:

- **מותרת למזוג הכוס אם תעשה שום היכר**, כגון שתניחנו על השלחן ביד שמאל או תניחנו על הכר או על הכסת אפילו ביד ימינה. כ"פ שו"ע י
- **בסה"ת** משמע דמחמיר שאיסור מזיגה הוא גם בשאר משקים, בניגוד לרשב"א.
- **הש"ך** סובר דכשם שאסור לאשה למזוג ולהגיש יין לבעל, כך **אסור** לערוך ולהגיש לפניו **אוכל המיוחד לו (=ב"ח)**. **הט"ז** סובר **דמותר** (שאינן בזה קירוב, אלא רק מעשה עבדות שיש בו טורח, משא"כ במזיגת הכוס).
- **כתב הב"ח (הובא בש"ך): מצאתי כתוב** דשלא כדין עושין הבעלי בתים שמניחין נשותיהן לישא הקערות על השלחן מידי דהוה אמזיגת כוס, **מיהו לפי מה שכתב הגה"מ** דמזיגה בלא הושטה או הושטה בלא מזיגה מותר אפילו בלא שינוי, ה"ה בקערה דליכא אלא הושטה, וכן לפי מה שכתב הרשב"א דמזיגת יין במים דוקא אסור אבל שאר משקים, א"נ מזיגה מן הכלי כמו שאנו עושים (דמזיגה האמורה בגמ' היינו דוקא מזיגה במים, אבל מזיגה מן הכלי אין בזה קירוב דעת) – שרי, ה"ה בקערה אין קפידא, ועוד אף במזיגת הכוס אין איסור אלא בכוס המיוחד לבעלה דאיכא חיבה, אבל להביא הקערה לשלחן שכל בני הבית אוכלים אין קפידא אע"ג שגם בעלה אוכל דליכא הכא חיבה, אבל להביא קערה המיוחדת לבעלה אסורה.
- **שו"ע יג (ע"פ רשב"א)**: כשם שאסורה למזוג לו **כך הוא אסור למזוג לה**; ולא עוד, אלא אפילו לשלוח לה כוס של יין אסור, לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחר, אם הוא מיוחד לה; אבל אם שותים הם מאותו הכוס ושתיה אינה אבתרייהו, לית לן בה.

הצעת המיטה, הרחצת פניו ורגליו:

- **שו"ע יא:** אסורה להציע מטתו בפניו; ודוקא פריסת סדינים והמכסה שהוא דרך חבה, אבל הצעת הכרים והכסתות שהוא טורח ואינה דרך חבה, שרי. **ושלא בפניו**, הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם.
- **שו"ע יב:** אסורה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים.
ט"ז: מלשון זה משמע לכאורה שאסורה ליתן מים בכלי והוא ירחץ אח"כ, אבל באמת אינו כן דאינו אסור אלא כשהיא מוצקת **בשעה** שהוא רוחץ.
- **ערוה"ש:** הי"ה (כמו במזיגת הכוס כך גם) לגבי הצעת המיטה והרחצת פניו ורגליו ורגליו, דכ"ש שגם הוא אסור לעשות לה (והפוסקים לא הזכירו מפני שאין דרך האיש לעשות כן).

ישיבה משותפת על ספסל

ב"י:

חומרא זו דישיבת ספסל שמעתי שנוהגין בה האשכנזים אבל הספרדים לא נהגו בה.
[ולכן לא הביא דין זה בשו"ע]

רמ"א ה:

- ואסור לישב על ספסל ארוך שמתנדדת ואינה מחוברת לכותל, כשאשתו נדה יושבת עליו.
- ויש מתירים כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהן.
- וכן לא ילך עם אשתו בעגלה אחת או בספינה אחת, אם הולך רק דרך טיול... אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו, מותר אע"פ שהוא ואשתו הם לבדן, ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה.

אג"מ התיר לנסוע עם אשתו במכונית לטיול, כיון שאין המכונית מתנדדת בישיבתם ולא דמי לעגלה או ספינה קטנה, **ולכאורה משמעות הרמ"א** אינה מורה שהדבר תלוי אם העגלה מתנדדת, אלא עצם קיבוצם יחד למטרת טיול הו"א מעשה קרוב (מראה כהן).

הרחקות בזמן נדה כאשר אחד מהם חולה

אם הוא חולה ואשתו נדה:

רא"ש, טור: אם אין לו מי שישמשנו זולתה – **מותרת לשמשו** [ב"י: היינו להושיט מידה לידו וכן שאר שימושים שהם בנגיעה על ידי דבר אחר, וכן להקימו ולהשכיבו ולסומכו, ומשום דלאו מילי דחיבה נינהו אלא מילי דעבדות נינהו, וכיון דהוא חולה ליכא למיחש להרגל עבירה דאין יצרו מתגבר עליו מפני שתשש כוחו].

אמנם, **הרא"ש** כתב בלשון זו - "רק שתזהר ביותר שתוכל מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו", וכתב הב"י דמלשון זה משמע דב' מלאכות אלו נמי שרו היכא דא"א בענין אחר, וכדדייק לישנא 'שתזהר ביותר שתוכל'.
ואילו **הטור** כתב בלשון זו - "רק שתזהר ביותר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו", וכתב הב"י דמלשון זה משמע דב' מלאכות אלו לא משתרו בשום גוונא כלל (וכן משמע **ברבינו ירוחם בשם הגאונים**), והטעם בחומרת ב' מלאכות אלו דכיון דאלו מילי דחיבה החמירו בהם ביותר.

שו"ע טו – העתיק לשון **הרא"ש** (ולא לשון הטור):

אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.

ש"ך ע"פ באר היטב: אבל מזיגת הכוס לחולה לכו"ע שרי.

אם אשתו חולה והיא נדה:

מה"ר איסרלן בתה"ד (וכ"כ **רמב"ן** במישוש הדופק): **אסור** לבעלה ליגע בה כדי לשמשה¹ כגון להקימה ולהשכיבה ולסומכה (ולא דומה לדין הקודם, דכיון שהוא בריא איכא למיחש להרגל עבירה שמא יתגבר יצרו עליו ויפייסנה).

הג"ה ש"ך, הג"ה במרדכי בשם הר"מ: מותר אפילו ליגע בה (ואותם הנהגים ליגע בנשותיהן נדות כשהן חולות זהו חסידות של שטות). **ופסק רמ"א** דכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך.

¹ ומשמע דשימוש בלא נגיעה כגון להושיט לה דבר מידו לידה וכן שאר שימושים שהם בנגיעה ע"י דבר אחר מותר.

• אם בעלה רופא:

כתבו תה"ד ורמב"ן דאם בעלה רופא אסור למשש לה הדופק, וכתב הב"י דמשמע מדבריהם שאפילו בשאין רופא זולתו אסור, ומיהו משמע קצת מהרמב"ן דאם החולי מסוכן ואין שם רופאים דשרי משום פיקוח נפש, וכתב הב"י דאיכא למימר דלטעמיה אזיל דסבר דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן, אבל לרמב"ם שסובר דנגיעת ערוה אסורה מהתורה הכא אע"פ שיש בו פיקוח נפש אפשר דאסור משום דהוי אביזרא דגילוי עריות, וסיים שצ"ע.

שו"ע יז (פסק כתה"ד ורמב"ן): אם בעלה רופא אסור למשש לה הדופק.

רמ"א: ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה כל שכן דמותר למשש לה הדופק אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחליה.

ש"ך: יש להתייר במקום סכנה אף לשיטת הרמב"ם, דאף לרמב"ם אין איסור דאורייתא אלא כשנוגע דרך תאוה וחובת ביאה. וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדופק וכדו' של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים אע"פ שיש רופאים אחרים עו"כ.

דינים נוספים

שו"ע א:

חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול ... ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה (רמ"א: אפילו בדברים) שמא ירגיל לעבירה; אבל מותר להתייחד עמה, דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה.

שו"ע ב:

לא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה. רמ"א: וכן על ידי זריקה מידו לידה או להיפך, אסור.

"ולא יושיט מידו לידה שום דבר":

ודלא כדמשמע מהרמב"ם שיכולה להושיט הכל חוץ מלתת כוס ביד בעלה.

"שמא יגע בבשרה":

אך הרשב"א כתב שהטעם הוא שבהושטה יש קירוב דעת ויש חשש להרגל עבירה.

הב"ח סובר שאין היתר למסור חפץ מאיש לאשתו ע"י שינוי כגון בשמאל וכדומה.

שׁוׁע וׁ:

לא יישן עמה במטה, אפילו כל אחד בבגדו ואין נוגעין זה בזה. **רמ"א**: ואפילו יש לכל אחד מצע בפני עצמו, ואפילו אם שוכבים בשתי מטות והמטות נוגעות זו בזו, אסור.

שׁוׁע זׁ:

לא יסתכל אפילו בעקיבה, ולא במקומות המכוסים שבה. **רמ"א**: אבל מותר להסתכל בה במקומות הגלויים אע"פ שנהנה בראייתה.

שׁוׁע חׁ:

ראוי לה שתייחד לה בגדים לימי נדותה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.

שׁוׁע טׁ:

בקושי התירו לה להתקשט בימי נדתה, אלא כדי שלא תתגנה על בעלה.

שׁוׁע ידׁ:

כל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדותה בין בימי ליבונה, שהם כל ימי ספירתה, ואין חילוק בכל אלו בין רואה ממש למוצאת כתם. **רמ"א**: וי"א דאין להחמיר בימי ליבונה בענין איסור אכילה עמה בקערה, וכן נוהגין להקל בזה, ויש להחמיר.

[חשוב לשים לב: יש הרחקות שהם מחשש לנגיעה, ויש הרחקות שהם בגלל שזה דרך חיבה]

כדאי לראות גם:

- פת"ש ס"ק ג (+הערה ו בהוצאת מפעל הטור והשו"ע השלם של מכון ירושלים)
- ט"ז ס"ק ב + פת"ש ס"ק ה
- נקה"כ סוף ס"ק א
- ט"ז ס"ק ט + ש"ך ס"ק יז